

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései. A P. I. 5062/1934. sz. ítélet. a 8000 pengő összegben egyességileg megállapított *közszerzeményt* 6000 pengőre *mérsékli*, arra hivatkozva, hogy a kötelezett fél vagyonának értéke az egyességekötés óta tetemesen csökkent. A Kúria ezt a csökkenést bizonyítás felvétele nélkül is megállapíthatónak találta és az általános gazdasági helyzetre hivatkozik annak alátámasztása végett, hogy a túlnyomóan ingatlanokból álló vagyon értéke 1927 óta mintegy harminc-negyven százalékkal csökkent. Utal a Kúria arra, hogy a kereseti követelés eredetileg nem pénzben állott fenn, hanem a szerződő felek csak a kielégítés módját határozták meg a vagyon megosztása helyett megfelelő összegű pénz fizetésében.

Különös figyelmet érdemelnek azok az esetek, midőn a Kúria ítéletét nem válságjogi, hanem általános érvényű jogszabályra alapítja, de ez közel áll a kifejezetten átmeneti érvényű és csak kivételes időkre szóló rendelkezésekhez. Így a P. VI. 4248/1933. sz. ítélet *ajándékozási ígéretre* mint egyoldalú szerződésre nem tartja alkalmazhatónak a gazdasági lehetetlenülés szabályait, viszont jogot ad az ígérőnek a szolgáltatás megtagadására akkor, ha az ajándék megadása, tekintettel az ajándékozó egyéb kötelezettségeire, veszélyeztetné az ígértevé saját megélhetését vagy azoknak a személyeknek eltartását, akiket törvénynél fogva köteles eltartani. A Kúria álláspontja egybevág a MTJ. 1455. §-ának első bekezdésével.

Újabb határeset a válságjog és a normális időkben is lehetséges bírói szerződésmódosítás közt az, amelyet a P. II. 2918/1934. sz. ítélet dönt el. Az indokolás szerint a bírói gyakorlat a Pp. 413. §-ának rendelkezését a *magánegyességgel* megállapított szolgáltatások esetére is kiterjesztette. A konkrét perben magánegyességgel megállapított nyugdíjról volt szó. Igen érdekes, hogy a Pp. 413. §-ában eredetileg csak bírói ítéletre megállapított jogelv hogyan ment át előbb a bírói, aztán a magánegyességre és vált pusztán perjogi rendelkezésből alapvető jelentőségű anyagi magánjogi szabállyá. Az elvet magát már a 868. E. H. kimondotta.

*

Liftszekrény és motor, amelyek a ház állagának megrongálása nélkül, pusztán a tartócsavarok eltávolításával leszerelhetők, a beszereléssel nem váltak az ingatlan alkotórészeivé, tehát továbbra is önállóan lehetnek dologi jogok tárgyai és hatályos a reájuk kikötött *tulajdonjogfenntartás* is (P. IV. 3925/1934.)

*

A jelzálogjogot a telekkönyvi hatóság végzése két jószágtestre rendeli el bekebelezni, a bekebelezést azonban tévedésből csak az egyik jószágtestre foganatosítja. Több mint három évvel később észreveszik a hibát és a telekkönyvi iroda hivatalos jelentésére elrendelik a jelzálogjognak eredeti rangsorban való

bejegyzését anélkül, hogy erről az időközben jogot szerzett személyeket értesitenék. A sorrendi végzés ellen beadott felfolyamodás elbírálása alkalmával a Kúria (Pk. V. 3510/1932.) kimondta, hogy a *tévedésből nem foganatosított jelzálogjogi bekebelezés* csak a hivatalos jelentés rangsorozatában nyerhet kielégítést a szóbanforgó jószágtestből, erősebb joguaknak tekintette tehát azokat a jogszerzőket, akik ez előtt a hivatalos jelentés előtt kerültek bele a telekkönyvbe. Az indokolás szerint az eredetileg jelzálogjogot szerzett hitelezőnek lett volna kötelessége, hogy a javára bekebelezni rendelt jelzálogjog tényleges bejegyzését ellenőrizze. Kimondja az indokolás azt is, hogy telekkönyvi hiba kiigazításának oly módon, hogy az az időközben jogot nyert telekkönyvi jogosultak jogi helyzetére is kiterjedjen, csak három évig van helye, amely három éves határidőt a Kúria a tkrts. 150. §-ból látszik analógia útján venni; ezen határidő a törlési keresetnek jóhiszemű harmadik személyekkel szemben való elévüléséről szól. A Kúria tehát az adott esetben nem abból a szempontból bírálta el az ügyet, hogy a hiba elkövetése és helyesbítése közti időben a telekkönyvbe került személyek a telekkönyvi irattár áttanulmányozása esetében tudomást szerezhettek volna a valóságos jogi helyzetről, — amely vitakérdésről lapunk tavalyi évfolyamának 26., 525. és 579. oldalain közöltünk felsőbbírói döntéseket — hanem a telekkönyvi ellenőrzést egyaránt elmulasztó régi jogosult és új jogszerző közül azt részesíti hátrányos helyzetben, akinek könnyebben volt alkalma a telekkönyvi hibáról meggyőződni.

*

Az eddigi gyakorlattal megegyezően mondja ki a Kúria P. III. 1376/1934. sz. ítélete, hogy a *szerelmi viszony megszűnésével* a másik félre háramló megélhetési nehézségek megkönnyítése végett adott *havi járadék* kikötése nem ütközik a jó erkölcsökbe.

*

A *kártérítési* gyakorlat körében már erősen érezhető a 70. JD. hatása; a P. I. 1925/1934. sz. ítélet a döntvény alapján a kárösszeg felében, a P. I. 3051/1934. és P. I. 922/1934. sz. ítéletek pedig a kár negyed részében marasztalják alpereseket.

Férjes asszonynak tett házassági ígéret nem tekinthető kártérítési kötelezettséget eredményező csábításnak (P. III. 1487/1934.).

A vármegye *kártérítéssel* tartozik, ha az *árvaszék a kiskorú javára szóló adólevelet nem vette nyilvántartásba*, holott a Gyt. 299. §. csak a kölcsönadás törvényes feltételeinek be nem tartásáért teszi a törvényhatóságot felelőssé; ennek a felelőségnek a kiskorú javára történő kiterjesztő értelmezése indokolt. (P. VI. 3364/1934.).

Az *Országos Társadalombiztosító Intézet felelősséggel tartozik* akkor, ha a felperesnek arzen helyett tévedésből benzint fecskendeznek a karjába. (P. VI. 2892/1934.). A Kúria, úgy, mint a mult évfolyamunk 219. oldalán közölt esetben feladta azt a

korábbi gyakorlatát, amely közintézményeket betegek helytelen kezeléséből eredő kártérítési követelések alól mentesített.

Az *erkölcsi kárra* vonatkozó gyakorlat érdekes továbbfej-
 idődéseképp tekinthető a P. VI. 3448/1934. sz. ítélet, amely *nyilván
 alaptalan büntető feljelentésért* 1000 pengő erkölcsi kártérítést
 ítelt meg. Ezzel szemben a P. VI. 3746/1934. sz. ítélet elutasítja
 a férjnek azon címen megindított keresetét, hogy ő feleségének
 megölése miatt lelki megrázkódtatást szenvedett és ebből kifo-
 lyólag munkaképességsökkenés címén anyagi, azonfelül eszmei
 kára is volt.

Valorizációs keresettel szemben *beszámítható* ugyancsak
 valorizáltan oly követelés is, amelynek érvényesítését a be-
 számitó fél a törvényben meghatározott záros határidő alatt per-
 rel nem szorgalmazta. (P. V. 3686/1934.)

Az az alkalmazott, aki *fizetését rendszeresen késedelmesen
 kapta*, emiatt *rögtöni hatályú felmondással* csak akkor élhet, ha
előzetesen a munkaadót a teljesítésre jogkövetkezmények terhe
 mellett *felhívta* és ez a felhívás sikerre nem vezetett. (P. II.
 1897/1934.). Az ítéletben leszögezett jogelv összhangban van a
 462. EH.-ban kimondott jogelvvvel. Az adott esetben azonban a
 döntés mégis aggályos. A felperes ugyanis kilépése előtt fel-
 hívta a munkaadót a teljesítésre, utóbb azonban kijelentette az
 alperes ügyvezető igazgatója előtt, hogy levelének nincs jogi
 háttere. Ez a kijelentés a Kúria szerint a levélbeli felhívást ha-
 tálytalanította. Szerintem egy ily általánosságban tartott kijelen-
 tés nem jelenti a levélbeli felhívás visszavonását és az alperes
 ezután a nyilatkozat után sem lehetett kétségben a maga köte-
 lezettségei tekintetében, mivel a felhívás megtörténtének ténye.
 nem pedig a feleknek ahhoz fűzött kommentárszerű megjegyzé-
 sei relevánsak.

Az *igazgatósági taggal kötött szolgálati szerződés* nem esik
 a 844. EH. alá, tehát közgyűlési határozat nélkül is érvényes.
 (P. VII. 6268/1933.). Előző, ellentétes gyakorlatot ismertettünk
 lapunk múlt évi folyamának 583. oldalán.

A *nem kereskedő által kibocsátott utalvány* nem lévén ke-
 reskedelmi utalvány, annak megszerzője az utalvány első birto-
 kosával szemben támasztható kifogásokat túrni tartozik. Ily ki-
 fogás az is, hogy az utalvány alapja *kártyajáték* közben annak
folytatására adott kölcsön (P. VII. 5747/1933.).

A *márkás árunak* meghatározott áron alul való eladását
 tiltó szerződés: *kartelszerződés*; a kartelszerződés alakiségének
 megtartása nélkül ilyen megállapodás érvénytelen. (P. IV.
 6558/1933.).

A Pp. 180. §-ának 4. pontjában említett *választott bíróságok alatt* értendők azok a választott bíróságok is, amelyek *ál-lami rendelkezésén* alapszanak, így a tőzsdei választott bíróságok és a vidéki áru-, termény- és gabonacsarnokok külön bíróságai is. (P. VII. 2160/1934.).

A felperes a bányaőr foglalkozásu alperes ellen havi 14 pengő gyermektartásdíj iránt indított keresetet, amelyet utóbb havi 140 pengőre emelt fel. A Kúria (P. III. 1797/1934.) ezt a felemelést olybá tekintette, mint amelynek célja kizárólag a Kúria felülvizsgálati hatáskörének biztosítása, mivel ilyen társadalmi állású felek között havi 15—40 pengőnél több nem szokott megítéltetni. Minthogy a felperes eljárása a Kúria megítélése szerint a törvény kijátszását célozta, a Kúria az ily módon létrehozott perértéket nem vette valóságos perértéknek, és a felülvizsgálati kérelmet hivatalból visszautasította. A Kúria döntése igen érdekes kérdést vet fel. Ott, ahol felperes határozott pénzüsszeget követel, a perérték felett vita voltaképp nem merülhet fel. Ilyen esetekben az a kérdés, jár-e a felperesnek annyi, amennyit kér, voltaképpen csak az ügy érdemleges elbírálásánál, nem pedig a perérték meghatározásánál kerülhet szóba. Viszont nyilvánvaló, hogy a MTJ. 2. §-ban foglalt az a szabály, amely szerint a törvény nem nyújt oltalmat a joggal való visszaélésnek, nemcsak anyagi jogi, hanem általános érvényű norma. Kétségtelen azonban az is, hogy ennek az elvnek a perérték meghatározásánál való alkalmazása csak egészen kivételes esetekben helyénvaló, mint amilyennek látszik a jelenlegi is, ahol tehát nem fér kétség ahhoz, hogy a *magas petitum bedlítése* kizárólag a *hatáskörök kijátszása végett* történt.

Az a *végrehajtásmegszüntetési per*, amely azért tartozik elsőfokon törvényszék elé, mert a végrehajtást törvényszék rendelte el, nem esik a Te. 37. §-ának 3. bekezdésében foglalt azon kivételes szabály alá, amely szerint mindenkor törvényszék elé tartozó perekben az értékhatárra való tekintet nélkül felülvizsgálathelye van. A törvényszéki hatáskör ugyanis ily esetekben nem a pernek különösen jelentős voltával, hanem célszerűségi szempontokkal függ össze. (P. V. 5927/1934.)

Az ingatlanra vezetett *zárlat* hatásának alávetett termények utóbb ingóvá válásuk után ingó módjára is lefoglalhatók, az ingatlanzárlatot vezető hitelező nem indíthat ilyen esetben igényt, viszont lépéseket tehet az iránt, hogy a terményeket ingó végrehajtási eljárás során el ne árverezzék, mivel az ingóvégrehajtás során foglaltató hitelező csak a jelzálogos hitelezők után juthat kielégítéshez. (P. V. 3417/1934.). Az ingó és ingatlanvégrehajtás összeütközésének és az ebből eredő ellentétet kiküszöbölésének érdekes példáját tárja elének ez a döntés.

Dr. Vági József.